

Should I stay or should I go?

- en skrift från Officersförbundet kring officerares syn på
sitt yrke, sin arbetsgivare och sin framtid i Försvarsmakten

OFFICERSFÖRBUNDET

Inledning

Officersförbundet genomför vartannat år en större medlemsundersökning för att öka insikten kring medlemmarnas inställning och attityder till förbundet, arbetsgivaren, försvarspolitiken samt en rad andra parametrar. I denna skrift har vi lyft fram ett antal frågor ur årets undersökning som specifikt beskriver officerares attityd till Försvarsmakten och hur de ser på sitt yrke och sitt karriärval.

Försvarsmaktens utmaningar vad gäller personalförsörjning gäller naturligtvis samtliga av Officersförbundets yrkeskategorier, men i denna skrift har vi valt att fokusera på just officerares situation. Detta eftersom personalförsörjningsproblematiken i yrkeskategorin officer är särskilt besvärlig i och med stora kommande pensionsavgångar. Situationen för specialistofficerare, gruppbefäl, soldater och sjömän berörs alltså inte i dessa texter.

Officersförbundet kan konstatera att Försvarsmakten i mycket hög utsträckning har sina medarbetares lojalitet att tacka för att personalläget inte ser värre ut än det faktiskt gör. Utöver lojalitetskänslan verkar det dessvärre inte vara mycket som håller kvar våra officerare i yrket.

Personalförsörjningen inom Försvarsmakten är den verkliga ödesfrågan för Sveriges möjlighet att bygga en hållbar och trovärdig försvarsförmåga, både på kort och lång sikt. Om inte dagens och morgondagens officerare ges möjlighet till god utbildning, bra lön och meningsfulla arbetsuppgifter riskerar Försvarsmakten att i princip stå utan den yrkeskategori som är tänkt att leda hela organisationen – officerarna.

Skriften du har framför dig ger inga färdiga svar på hur detta krisläge inom försvaret ska åtgärdas, men många tydliga indikationer på var Försvarsmakten behöver lägga sitt fokus kommande år står att återfinna. Förhoppningsvis kan denna skrift fungera som (ytterligare) en väckarklocka för försvarsmaktsledning och våra politiska beslutsfattare.

"FM är inte längre en organisation präglad av framåtanda och pionjärskap. Att vara officer i dag är att vara byråkrat (även på lägre nivå) och det tror jag är förödande."

Officer, 32 år i Försvarmakten

Lojalitet är inte allt

Svenska officerare känner en oerhört stark lojalitet mot sin arbetsgivare. Hela 83 procent anger att de känner hög eller mycket hög lojalitet gentemot Försvarsmakten. Samtidigt är förtroendet för försvarsmaktsledningen betydligt lägre (46 procent) och endast en tredjedel av officerarna tycker att Försvarsmakten är en attraktiv arbetsgivare. Här kan det vara på sin plats att påpeka att den höga lojalitet som svenska officerare känner mot sin försvarsmakt inte är någon given naturlag. Lojalitet går hand i hand med förtroende, och eroderas det sistnämnda kommer även lojaliteten att försvinna.

Det här bekräftas också av att så många som 56 procent av officerarna har funderat på att avsluta sin anställning i Försvarsmakten det senaste året. Endast 6 procent är helt säkra på att man skulle välja samma yrke om man skulle göra om sitt karriärval i dag.

Bland officerare som tjänstgjort i Försvarsmakten mellan 3 och 9 år har så många som 74 procent övervägt att sluta.

De officerare som hunnit bygga upp en god erfarenhet och som samtidigt har många års karriär i Försvarsmakten framför sig – de individer som Försvarsmakten mest av allt behöver – är alltså de som i högst utsträckning överväger att sluta.

Allvaret i situationen avseende Försvarsmaktens framtida personalförsörjning kan med andra ord inte nog understrykas, vilket även en nyligen publicerad rapport från Försvarets forskningsinstitut (FOI) bekräftar. I rapporten, *Strukturella utmaningar inom det militära försvarets materiel- och personalförsörjning* (FOI-R-4593-SE) står att läsa bland annat följande: ”Att säkerställa tillgången på yrkesofficerare utgör i såväl nuläget som på sikt, en mycket stor utmaning för Försvarsmakten. Detta beror till stor del på en obalans mellan utflödet och inflödet till yrkesofficerskategorin. Även om dessa obalanser har noterats under lång tid, börjar effekterna av dem nu bli tydliga i och med ökande utflöden till följd av pensionsavgångar. Det skapar ett stort behov av nyutbildade officerare, samtidigt som nuvarande utbildningsvolymen understiger Försvarsmaktens långsiktiga behov”.

I dag lämnar alltså officerare Försvarsmakten i betydligt högre utsträckning än antalet som tillkommer. Detta beror till största delen på att många officerare uppnår pensionsålder. Men det faktum att så många officerare med en potentiellt lång karriär framför sig i Försvarsmakten överväger att avsluta sin anställning är ytterst oroande.

A misty forest landscape with evergreen trees under a cloudy sky. The scene is atmospheric and somewhat somber, with a blue-grey color palette. The trees are silhouetted against the lighter, misty background.

”Vi ser att ett stort antal officerare väljer att avsluta sin tjänstgöring. All fokus verkar ligga på att rekrytera, men man måste också fokusera på att behålla redan utbildad. Varje avhopp är otroligt dyrt kontra att utbilda en ny officer.”

Officer, 15 år i Försvarsmakten

”FM målar in sig i ett hörn vilket innebär att individer som ansluter förbanden efter genomförda skolor ej går att använda i och med att dessa omgående måste skickas iväg för ytterligare utbildningar m.m. FM måste bli enklare och rakare för kunna leverera effekt där den behövs.”

Officer, 18 år i Försvarsmakten

Varför sluta?

Det finns flera anledningar till varför officerarna övervägt att sluta inom Försvarsmakten. Nästan var tredje officer som svarat att de övervägt att sluta anger lönen som viktigaste anledningen. På andra plats kommer bristande karriärmöjligheter. När officeren anger skälen till varför man överväger att sluta handlar det alltså om individuella faktorer – [löneläge och karriär](#). Men när frågan ställs på ett mer övergripande sätt – ”Vilken tycker du är Försvarsmaktens viktigaste interna utmaning?” – står det också klart att officerare identifierat bekymren med personalfrågan på mer än det individuella planet. Hela två tredjedelar av de svarande officerarna i undersökningen beskriver [problematik med rekrytering, personalförsörjning och personalpolitik](#) som Försvarsmaktens absolut största utmaning.

Slutord

Ska Sveriges försvarsmakt ha möjlighet att bibehålla och stärka vår försvarsförmåga, något som det i dag finns en bred politisk enighet kring, står det klart att personalfrågan är den utan tvekan absolut största utmaningen. Att attrahera, rekrytera och behålla kompetent personal måste vara helt centralt i nuvarande och framtida planering och utveckling av Försvarsmakten. När tre av fyra unga officerare överväger att sluta, när platserna inte fylls till officersutbildningarna och när var fjärde officer går mot pension inom bara några år – då räcker det inte att bara prata om personalen som Försvarsmaktens viktigaste resurs. Nu måste man agera med kraft. Löner måste upp, attraktionskraften för yrket måste öka och karriärmöjligheterna måste tydliggöras.

Det är inte JAS-plan, moderna ubåtar och luftvärnssystem som försvarar Sverige – det är vi, Officersförbundets medlemmar!

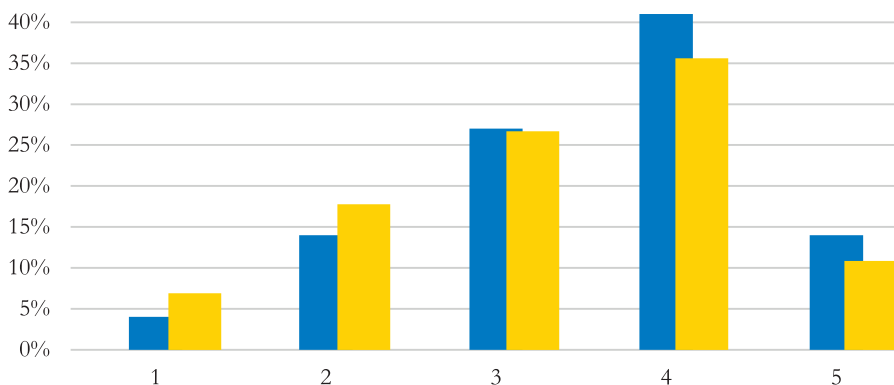
Undersökningen

Medlemsundersökningen genomfördes av Demoskop på uppdrag av Officersförbundet och pågick mellan 18 april och 21 maj 2018. Metoden för undersökningen var postal avisering till internetenkät, påminnelser via telefon, e-post samt fysisk post till ett slumpmässigt urval av Officersförbundets medlemmar. Sammanlagt inkom 1 100 svar vilket motsvarar en svarsfrekvens om 25 procent.

Av de svarande angav 620 att de arbetade som officerare. Dessa 620 svar utgör underlaget för redovisningen i denna skrift.

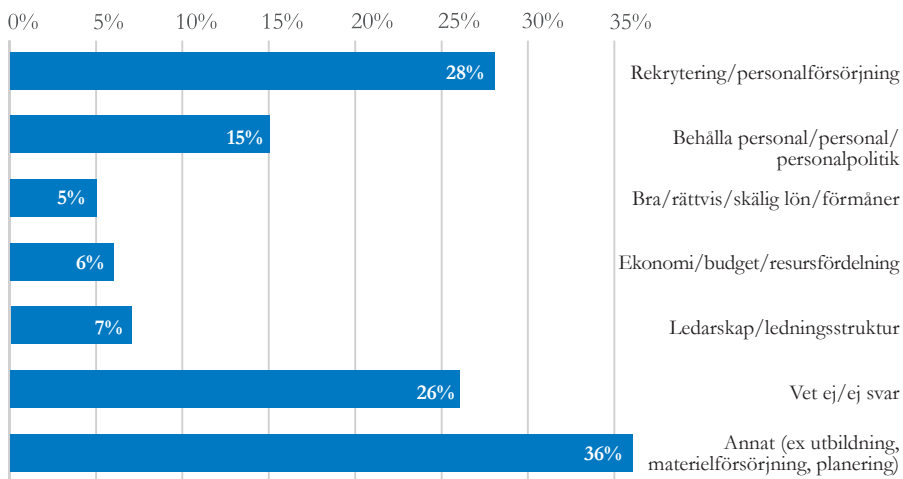
Vilket förtroende har du för Försvarsmakten (Blå staplar) och Försvarsmaktsledningen (gula staplar)?

1 = mycket litet, 5 = mycket stort.

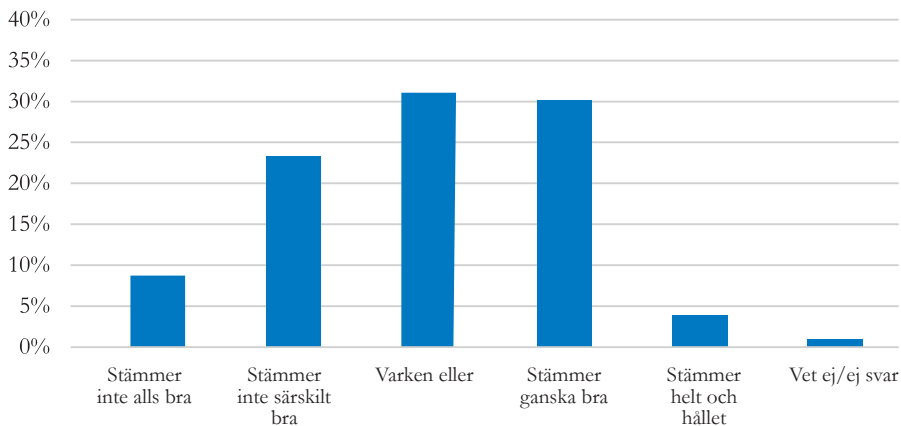

Vilken tycker du är Försvarsmaktens viktigaste interna utmaning?

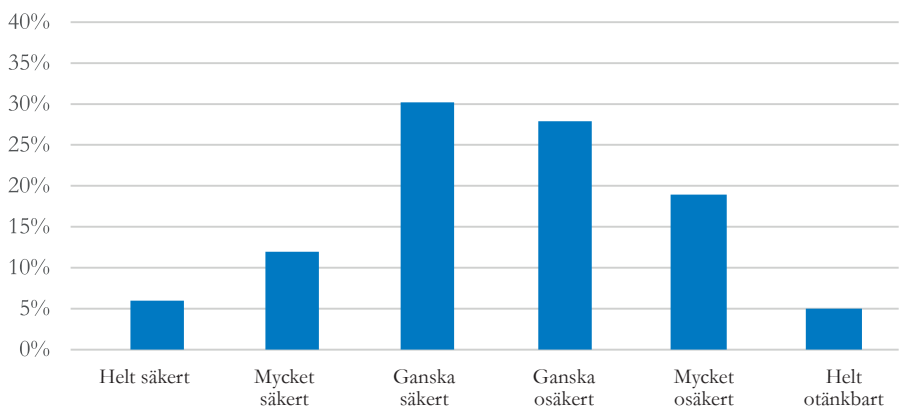
(kodade frisvar, flera kategorier möjliga)

I vilken utsträckning tycker du att följande påståenden stämmer in på Försvarsmakten - "Attraktiv arbetsgivare"?

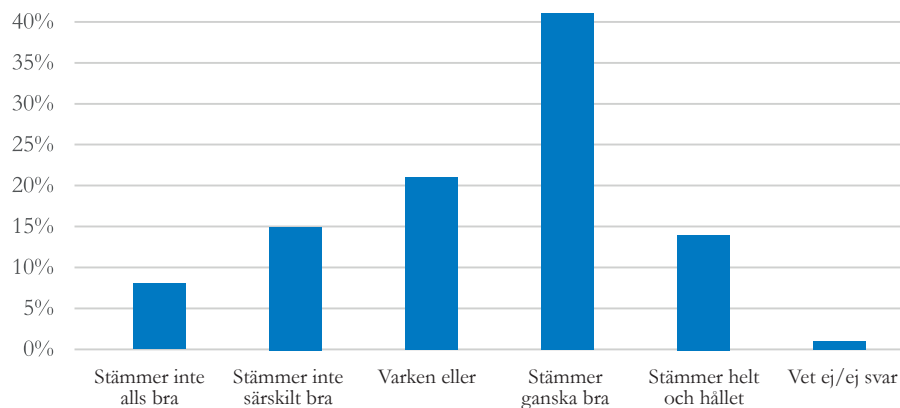

Hur troligt är det att du skulle välja ditt nuvarande yrke om du stod inför ett yrkesval idag?

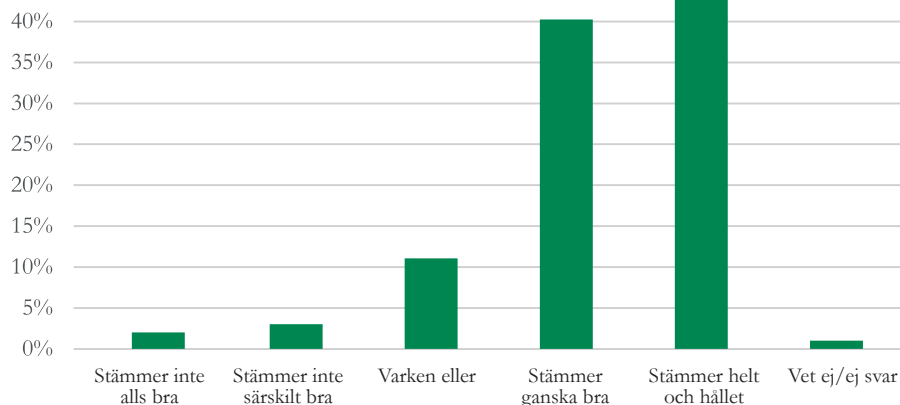

Hur väl stämmer följande påståenden om din situation inom Försvarsmakten:

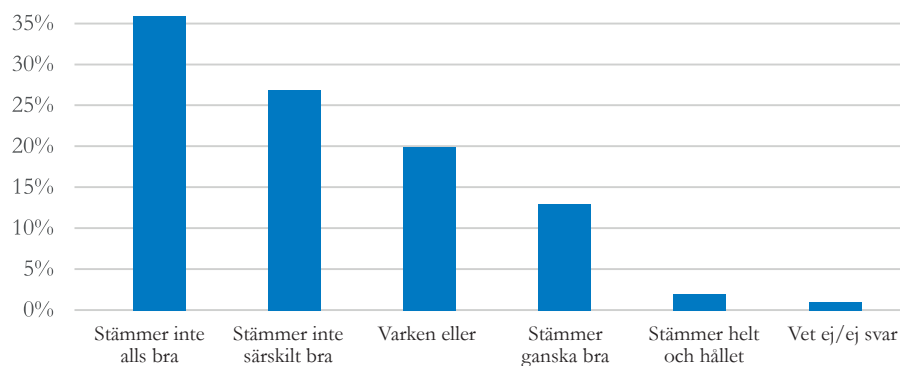
Jag upplever att jag kan påverka och forma min yrkesutveckling.

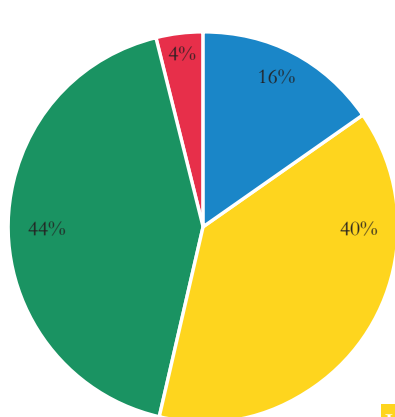
Jag känner lojalitet mot FM.

Jag känner en verklig möjlighet att påverka min lön.

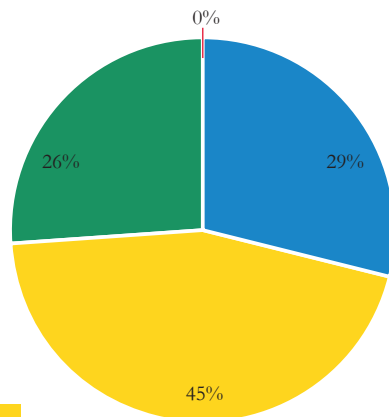

Har du under det senaste året funderat på att sluta som officer?

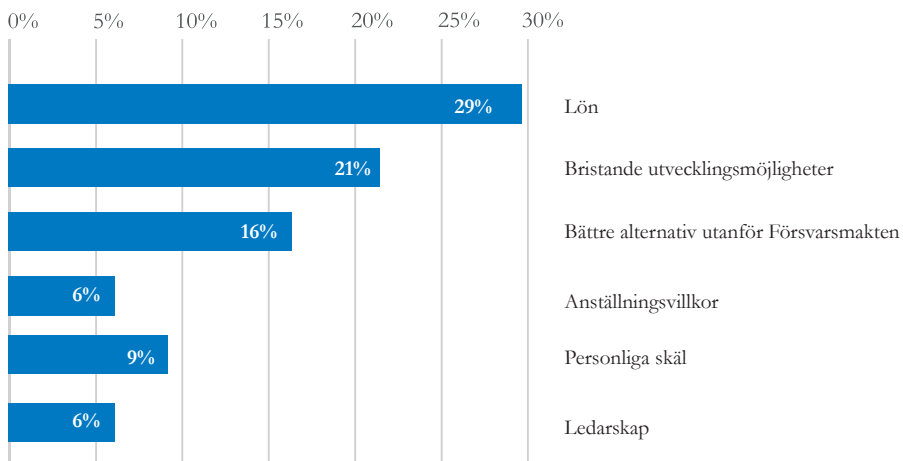
Har du under det senaste året funderat på att sluta som officer?

(officerare med 3-9 år i Försvarsmakten)

Av vilken anledning har du haft tankar på att sluta?

(endast skäl som angivits av fler än 5 % anges)

*"Personal, personal, personal.
Innan ny materiel inskaffas måste
personalförsörjningen bli hållbar."*

Officer, 12 år i Försvarsmakten

OFFICERSFÖRBUNDET

Box 5338, 102 47 Stockholm

08-440 83 30

kansliet@officersforbundet.se

www.officersforbundet.se